

רשומות

הצעות חוק

26 בפברואר 1962

504

כ"ב באדר א' תשכ"ב

עמוד

142

147

חוק לשון הרע, תשכ"ב—1962

חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון מס' 2), תשכ"ב—1962

חוק לשון הרע, תשכ"ב - 1962

1. לשון הרע היא פרסום שנותן אדם - בדפוס, בכתב, בציור, בדמות, בתנועה, בדיבור, בקול או בכל אמצעי אחר - לדבר הפוגע באדם אחר או בכבודו באחת הדרכים האלה: (1) מייחס לו מעשה פשע או עוון, לרבות מעשה שנעשה בחוץ לארץ והיה פשע או עוון אילו נעשה בישראל; (2) מייחס לו התנהגות שאינה הוגנת במשרה ציבורית; (3) עלול להזיק לו במשלח-ידו, במקצועו או במשרתו; (4) עלול לעשותו ברבים מטרה לשנאה, לבוז או ללעג; (5) עלול לגרום לכך שבני-אדם יתרחקו ממנו או יימנעו מחברתו.	לשון הרע מהי
2. אין אחריותו של אדם ללשון הרע פוחדת מחמת זו בלבד - (1) שלשון הרע לא היתה אלא חזרה על מה שכבר נאמר, בין שהמפרסם נקב את המקור שעליו הסתמך או לא נקב אותו או פרסם את לשון הרע מפי השמועה; (2) שהמפרסם האמין באמיתותה של לשון הרע וזה בכפוף לסעיפים 13 ו-16; (3) שהמפרסם לא נתכוון לנפגע או שלא ידע על קיומו של הנפגע. ואולם רשאי בית המשפט לשקול נסיבות אלה בין שאר הנסיבות כשהוא בא לגזור את הדין או לפסוק פיצויים.	אחריות ללשון הרע
3. לענין לשון הרע אין צורך שתהא מובעת במישרין ובשלמות; דייה שהיא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה יהיו משתמעות מתוכה או מתוך נסיבות חיצוניות שנוצרו בכוננת לשון הרע.	אין צורך בהבעה ישירה ושלמה
4. רואים לשון הרע כאילו פורסמה, אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיע אליו, או שלפי הנסיבות צריכה היתה להגיע לאדם זולת הנפגע; ואולם תהא זאת הגנה טובה למי שנאשם או נתבע בשל כך, אם יוכיח שלשון הרע לא נמסרה אלא לעורך עתון על מנת לבחון שאלת פרסומה בעתון.	אין צורך בפרסום למעשה
5. לשון הרע על בני עדה, בני דת, חבר בני אדם או כל ציבור אחר, בין שניתן לזהות אנשים מסויימים שלשון הרע מכוננת אליהם, ובין שלא ניתן לזהותם, דינה כדין לשון הרע על יחיד או תאגיד; ובלבד שלא תהיה בה עילה אלא לתוכענה פלילית.	לשון הרע על ציבור
6. לשון הרע על המת, דינה כדין לשון הרע על החי, ולענין חוק זה יראו כנפגעים בה את בן-זוגו של המת, ילדיו, הוריו, אחיו ואחיותיו.	לשון הרע על מת
7. המפרסם לשון הרע לשני בני-אדם או יותר בכוננה לפגוע, דינו - מאסר שנה אחת.	דין לשון הרע
8. פורסמה לשון הרע בעתון כמשמעותו בפקודת העתונות¹ (להלן - עתון), יהיו עורכו, מוציאו לאור והאדם שהביא לעתון את דבר לשון הרע, אחראים אחריות פלילית ואזרחית,	אחריותו של עתון

1 תוקי א"י, כרך ב', פרק קט"ז, עמ' 1191

אלא שבתוכענה פלילית תהיה לעורך ולמוציא לאור הגנה טובה, אם יוכיח שלא ידע על פרסום לשון הרע ושנקט בכל האמצעים הסבירים כדי למנוע פרסומה; וכן יהיה אחראי מדפיסו של העתון אם יוכח שידע על לשון הרע שבפרסום או לא נקט אמצעים סבירים למניעת פרסומה.

9. פורסמה לשון הרע בעתון, ותוך השנתיים שלפני הפרסום הורשע אדם בשל לשון הרע אחרת שפורסמה באותו עתון, רשאי בית המשפט, בנוסף על העונש האמור בסעיף 7, לאסור הוצאת העתון לתקופה שיקבע.

10. אדם העוסק בהדפסה, שהדפיס לשון הרע ולשון הרע פורסמה — דינו כמפרסם לשון הרע.

11. הנפגע על ידי פרסום לשון הרע זכאי לסעד בתוכענה אזרחית; בית המשפט הדין בתוכענה רשאי לפסוק לנפגע פיצויים, והוא רשאי ליתן צו מניעה או צו להשמיד את הדבר שבו פורסמה לשון הרע או צו האוסר הפצתו או צו לפרסם תיקון או התנצלות.

12. אזרח ישראל או תושב ישראל שפרסם בחוץ לארץ לשון הרע על מדינת ישראל יתן עליה את הדין בישראל.

13. תהא זו הגנה טובה בתוכענה פלילית או אזרחית בשל לשון הרע, אם מה שפורסם הוא אמת והיה בפרסום ענין לציבור, ובלבד —

(1) שהפרסום לא חרג מתחום הדרוש לטובת אותו ענין ציבורי;

(2) שלפי הידיעות שהיו בידי הנאשם או הנתבע לפני הפרסום היה לו יסוד סביר להאמין שהדבר שהוא עומד לפרסם הוא אמת.

14. על אף האמור בחוק זה, מותרים תמיד פרסומים אלה:

(1) פרסומי הכנסת, הממשלה או חברי הממשלה בתוקף תפקידם ופרסומים הנעשים על פי צו של אחד מאלה;

(2) פרסום על פי צו או היתר של רשות המוסמכת לכך כדין;

(3) פרסום דבר תוך כדי דיון בבית משפט או בבית דין, כשהמפרסם הוא שופט או דיין, עורך-דין של בעל דין, בעל דין או עד;

(4) פרסום דבר תוך כדי דיון בוועדת הקירה כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת², או בפקודת ועדות חקירה³, כשהמפרסם הוא חבר הוועדה, עורך-דין המופיע לפניו או עד;

(5) פרסום דבר שנאמר או שאירע תוך כדי דיון בישיבה פומבית של בית משפט, בית דין או ועדת חקירה כאמור;

(6) פרסום דבר שכבר נתפרסם קודם לכן, כולו או תמצית ממנו, אם הפרסום הקודם היה מותר לפי אחת הפסקאות של סעיף זה;

(7) פרסום אשר המפרסם חייב על פי דין לפרסמו.

15. סעיף 14 בא להוסיף על הוראות סעיף 28 לחוק-יסוד: הכנסת, ולא לגרוע מהן, ואינו בא להתיר פרסומים האסורים על פי כל דין זולת חוק זה.

² ס"ח תשי"ח, עמ' 69.
³ חוקי אי"י, כרך א', פרק כ"א, עמ' 152.

16. המפרסם דבר בתום לב כאחת הנסיבות המתוארות בסעיפים 18 עד 23 והפרסום אינו יוצא מגדר הדרוש והסביר באותה נסיבה, פטור מאחריות פלילית או אזרחית לפי חוק זה בשל אותו פרסום; חובת ההוכחה לקיום הנסיבות האמורות תהיה על הנאשם או הגנתו.

פרסומים בתום לב

17. רואים פרסום כפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בו אחד מאלה:

הערר תום לב

(1) הדבר שפורסם לא היה אמת, והמפרסם לא האמין באמיתותו;

(2) הדבר שפורסם לא היה אמת והמפרסם לא נקט, לפני הפרסום, אמצעים סבירים כדי להיווכח אם אמת הוא אם לאו;

(3) המפרסם התכוון על ידי הפרסום לפגוע או להזיק, וכוננה זו יצאה מגדר הדרוש או הסביר בנסיבות המתוארות בסעיפים 18 עד 23.

18. היו בין המפרסם ובין האדם אשר לו או אודותיו נעשה הפרסום יחסים המטילים על המפרסם חובה חוקית, מוסרית או חברתית לפרסם את הדבר כפי שפרסמו, או אם נעשה הפרסום כפי שנעשה לשם שמירה או הגנה על ענין אישי מוצדק של המפרסם או של אדם אחר, פטור המפרסם כאמור בסעיף 16.

חובה חוקית לפרסום

19. המביע דעה על התנהגותו של אדם בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, או על התנהגותו של אדם בקשר לענין ציבורי, או על אפיו של אדם כפי שהוא משתקף מהתנהגותו כזאת, פטור כאמור בסעיף 16.

פרסומים על נושאי משרות

20. המביע דעה על התנהגותו של אדם כבעל דין או כעד בישיבה פומבית בבית משפט או בבית דין, או על אפיו של אדם כפי שהוא משתקף מהתנהגותו כזאת, פטור כאמור בסעיף 16 ובכפוף להוראות סעיף 41 לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957.⁴

פרסומים על בעלי דין ועדים

21. המביע דעה על יצירה או פעולה ספרותית, אמנותית, מדעית או אחרת שנעשתה בפומבי או הוגשה לרבים, פטור מאחריות פלילית או אזרחית לפי חוק זה בשל כך; המביע דעה על אפים של עושי יצירה או פעולה כזאת, כפי שהוא משתקף ממנה, פטור כאמור בסעיף 16.

בקורת ספרותית ואמנותית

22. המביע דעה על התנהגותו או אפיו של אדם בענין שבו אותו אדם סר למשמעתו, לפי דין או לפי חוזה, פטור כאמור בסעיף 16.

בקורת פקודים

23. המגיש תלונה על אדם לממונה על אותו אדם, מכוח דין או חוזה, או לרשות המוסמכת לקבל עליו תלונות או לחקור בענין המשמש נושא אותה תלונה, פטור כאמור בסעיף 16.

הגשת תלונה

24. התנצל הנאשם או הגנתו לפני הגשת התובענה, הרי זו עילה להמתקת הדין כתובענה פלילית ולהפחתת הפיצויים כתובענה אזרחית, ובלבד שההתנצלות פורסמה בדרך ובמידה שבהן פורסמה לשון הרע ולא היתה מוזנית בשום תנאי.

התנצלות

25. כתובענה פלילית או אזרחית בשל לשון הרע לא תתקבל ראה כדבר שמו הטוב או הרע של הנפגע או בדבר אפיו, עברו, מעשיו, דעותיו או התנהגותו, במידה שאינם נוגעים במישרין ללשון הרע שלפני בית המשפט; ואולם אין בהוראה זו כדי לגרוע מכוחו של בית המשפט לקבל, לפי בקשת הנאשם או הגנתו, ראיות להמתקת הדין או להפחתת הפיצויים.

אין להביא ראיה על אפיו של הנפגע

⁴ ס"ח תשי"ז, עמ' 148

הורשע - ראייה
בתובענה אזרחית

26. הורשע אדם בשל פרסום לשון הרע, הרי אם הוגשה נגדו תובענה אזרחית בשל אותה לשון הרע, יראו את העובדות שנקבעו על ידי בית המשפט במשפט הפלילי כמוכחות לענין התובענה האזרחית.

הזכות פרסום
בעתון
הרשות להפריך
טענת הגנה

27. בהזכות פרסום בעתון די לו לקטיגור או לתובע בהגשת העתון לבית המשפט.
28. נאשם או נתבע שהוכיח לכאורה אחת ההגנות האמורות בחוק זה, רשאי הקטיגור או התובע להביא ראיות סותרות.

צד ביניים

29. היה הנאשם או הנתבע מודה במקצת, אם שיצא מגדר הדרוש או המותר, ואם שהגן על חלק בלבד של הפרסום, רשאי בית המשפט, מיד לאחר ההודאה ולפני שימשיך במשפט, לצוות על פרסום תיקון או התנצלות לגבי אותו חלק שהודה בו הנאשם או הנתבע.

סייג לפרסום
הליכים
במשפטי
לשון הרע

30. לא יפרסם אדם דבר על הליכי בית המשפט בתובענה פלילית או אזרחית בשל לשון הרע - לרכות כתבי טענות ולמעט פסק הדין - אלא ברשות בית המשפט, שהוא רשאי לאסור פרסומו של פסק הדין בתובענה כאמור; העובר על איסור לפי סעיף זה, דינו - מאסר ששה חדשים או קנס 5 000 לירות.

דין המאיים
בפרסום
לשון הרע

31. המאיים, במישרין או בעקיפין, בפרסום לשון הרע על פלוני, בכוונה לסחוט ממנו או מאדם אחר כל טובת הנאה, או בכוונה לשדל אותו או אדם אחר לתת או להשיג למישהו משרה שיש עמה שכר או כבוד, וכן המאיים על פלוני בדרך או בכוונה כאמור, בפרסום כל דבר בנוגע לאדם אחר, או מציע כאמור להימנע מפרסום כזה, דינו - מאסר שלוש שנים.

ביטולים ותיקון
חוק

32. (א) בטלים -

(1) הסעיפים 201 - 209 לפקודת החוק הפלילי, 1936.⁵

(2) הסעיפים 16-22 לפקודת הנוזיקין האזרחיים, 1944.⁶

(ב) בתוספת ב' לפקודת שיפוט בתי משפט השלום, 1947,⁷ תימחק השורה הראשונה ובשורה השלישית, במקום "לאותה פקודה" יבוא "לפקודת החוק הפלילי, 1936".

ביצוע

33. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

סוגית לשון הרע, פרטי דיגיה ואיסוריה - שרשים קדומים לה במסורת המשפט העברי. בספר ויקרא (י"ט, ט"ז) נאמרת האזהרה: "לא תלך רכיל בעמך", והכמי המשפט העברי לתקופותיו השונות ראו בלשון הרע "עוון גדול וגורם להרוג נפשות רבות מישראל" (רמב"ם, הלכות דעות, פרק ז', הלכה א'). החוק המוצע בזה - שתי מטרת לו.

המטרה האחת היא לתאם ולאחד, בחוק חדש אחד, את הדין האזרחי עם הדין הפלילי בעניני לשון הרע. היום נידונה האחריות האזרחית להוצאת שם רע בפקודת הנוזיקין האזרחיים, 1944, וכן נקבעות באותה פקודה התרופות המשפטיות שעשוי לזכות בהן מי שנפגע על ידי לשון הרע. האחריות הפלילית בשל לשון הרע והעונש הצפוי למוציא דיבה סדורים היום בפקודת החוק הפלילי, 1936. בין שתי הפקודות המנדטוריות האלה קיימים הבדלים בפרטים שונים. בפקודת החוק הפלילי גם נשמרת עדיין, כמידת מה, האבחנה האנגלית

⁵ ע"ר 1936, תוס' 1 מס' 652, עמ' 263.
⁶ ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1380, עמ' 93.
⁷ ע"ר 1947, תוס' 1 מס' 1612, עמ' 224;
ס"ח 165, השי"ד, עמ' 126.

המסורתית בין דיבה בעל פה (slander) לבין הוצאת שם רע בכתב (libel). לחב"דלים ואבחנות אלה אין עוד הצדקה. על כן בא החוק החדש לקבוע הגדרות והלכות שהן משותפות לכל סוגי הוצאת שם רע, אם בכתב ואם בעל פה, והוראותיו יחולו במקביל הן בהליכים פליליים והן בהליכים אזרחיים. ההבדל הבולט היחיד שיהיה קיים לפי ההצעה הוא שהרשעה בפלילים מותנית בכך שלמוציא לשון רע היתה "כוונה לפגוע" (סעיף 7). בשעה שאין תנאי כזה לחיוב האזרחי, ושלשון הרע פורסמה לפחות לשני אנשים בשעה שלחיוב האזרחי די בפרסום לאדם אחד.

מטרתו השנייה של החוק היא להכניס בדיני לשון הרע אותם שינויים הנראים דרושים כדי לעשות את ההגנה מפני מוציאי דיבה ולעזר ליעילה וממשית יותר, כדי לשחרר את משפטי לשון הרע מן המגרעות החמורות שבהן הם נתקלים כיום וכדי למנוע שההגנות הקבועות בחוק – אשר יעמדו לנאשם ולנתבע גם לפי החוק המוצע – לא ינוצלו לרעה. ואלה עיקרי השינויים לגבי המצב המשפטי הקיים:

(1) היום אין לשון הרע אלא על מי שעודנו בחיים. החוק המוצע נותן הגנה מפני לשון הרע גם ל"בני עדה, בני דת, חבר בני אדם או כל ציבור אחר" (סעיף 5), ומגן גם על כבודו של המת (סעיף 6).

(2) בנוגע לפרסומה של לשון הרע כעתון באה ההצעה להרחיב ולהבהיר את אחריותם הישירה, הפלילית והאזרחית, של עורך העתון, של מוציא או לאור ושל האדם שעל פיו פורסמה לשון הרע (סעיף 8).

(3) לפי החוק הקיים אין סנקציות אזרחיות נגד פרסום לשון הרע אלא צו מניעה ופיצויים. לפי החוק המוצע יהיו לבית המשפט סמכויות נוספות: הוא יוכל, במשפט אזרחי, לצוות על פרסום תיקון או התנצלות או על השמדת הדבר שבו פורסמה לשון הרע או על איסור הפצתו (סעיף 11).

(4) לשון הרע תהיה מעתה במקרים מסוימים בבחינת עבירת חוק (סעיף 12).

(5) אחת ההגנות החשובות של המוציא לשון הרע היא שדברי פרסום היו אמת; החוק המוצע מקיים הגנה זו (סעיף 13 רישא). אלא שהחוק הקיים מתיר לפרסם לשון הרע בלי שהמפרסם יהא חייב לבדוק תחילה אם דבריו אמת או לא, ואין הוא אחראי על הוצאת לשון הרע מתוך לא-איכפתיות אם יוכל להוכיח את אמיתותה. די לו שימצא ראיות לאמיתות הדברים לאחר שכבר פרסם אותם. גישה זו – הנפוצה למדי – היא ניצול לרעה של הגנת החוק. על כן מוצע עכשיו סייג: אין לקבל ראיה לאמיתות הדברים, אלא אם לפי הדיעות שהיו בידי המפרסם עוד לפני הפרסום היה לו יסוד סביר להניח שדבריו אמת (סעיף 13 (2)).

(6) משפטי לשון הרע משמשים היום לעתים קרובות במה פומבית לבלוש את עברו של הנפגע. אפיו, דעותיו והתנהגותו גם בענינים שאינם קשורים לנושא לשון הרע העומד לדיון בבית המשפט. החוק המוצע מנסה לבלום פגם רציני זה (סעיף 25).

(7) עד כה היו עבירות של הוצאת שם רע כלולות בין העבירות שהנפגע יכול להגיש עליהן קובלנה פלילית לבית המשפט. מעתה יוכל הנפגע להגיש רק תביעה אזרחית, ואילו תביעה פלילית בשל לשון הרע לא תוגש אלא על ידי הקטיגוריה (סעיף 32 (ב)).

(8) ולבסוף: איסור לפרסם את ההליכים במשפטי לשון הרע בלי היתר של בית המשפט, ורשות בית המשפט לאסור אף פרסומו של פסק הדין (סעיף 30). סעיף זה בא לשלול ממוציאי דיבות רעות את האפשרות לנצל את המשפט המוגש נגדם, כדי לחזור ולהוציאן ולחת להן פומביות נוספת במסווה של עשיית חוק ומשפט. בצרפת אסורים פרסום מים על משפטי לשון הרע מאז שנת 1881, ואין גם לבית המשפט סמכות להחירם.

כמה מן העקרונות והמידושים שבהצעה נידונו בהרחבה בספרות ענפה של המשפט העברי וסמוך לדורנו זה דן אחד מגדולי ההלכה העבריים בכל פרטי דינים אלה בחיבורו "חפץ חיים", אשר קראו כך על שם האמור בתהילים לד', יג' - יד': "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב? נצר לשונך מרע, ושפתוך מדבר מרמה". מתוך סקירת מקורות אלה אנו למדים כי בהתאם לאמור בתוק המוצע, כלולים בעבירת לשון הרע הן דברים המובעים בכתב והן שבעל פה, בין שנאמרו על היחיד ובין על הרבים, בין על החי ובין על המת; על עברייני לשון הרע הוטלו על ידי בתי הדין העבריים בתקופות ובפוזורות שונות ענשים פליליים וחובת תשלום פיצויים לנפגע, ואף נהגו לחייב את מספר לשון הרע בפרסום התנצלות על המעשה אשר עשה.

חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון מס' 2), תשכ"ב-1962

1. בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955¹, בסעיף 2, לאחר סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) רשאי בית המשפט לצוות על הפסקת גבייתה או קבלתה של עדות או של הודעה כאמור בסעיף קטן (א), אם הוא סבור שהמשכן עלול לגרום נזק נפשי לילד המוסר את העדות או הנאשם בעבירה."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 (א) לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955, קובע:

"(א) אין מעידים ילד על מעשה עבירה נגד המוסר שנעשתה בגופו או בנוכחותו או שהוא חשוד בעשייתה, ואין מקבלים כראיה הודעתו על מעשה כזה, אלא ברשות חוקר הנוער."

תוך כדי עדותו של הקטין, או גביית עדות על הודעתו, בקשר למעשה העבירה נגד המוסר שהוא מעורב בה, מתברר לעתים שטובתו דורשת הפסקת העדות.

נתעורר ספק, אם במקרה כזה רשאי חוקר הנוער שהרשה את גביית העדות או קבלת ההודעה לתזור בו מן הרשות שנתן. יתירה מזו, חוקרי הנוער מעונינים בדרך כלל להביא את הילד עצמו שיעיד בבית המשפט ובנוכחותם, אך אין נוכחותו של חוקר הנוער הכרחית, ולעתים מוגשת הרשאתו של חוקר הנוער בכתב.

לפיכך בא החוק המוצע לתת לבית המשפט עצמו סמכות להפסיק את עדותו של הקטין אם המשכה עלול לגרום נזק נפשי לילד, ואת גביית העדות על הודעתו של הקטין בקשר למקרה מחוץ לבית המשפט, למרות הרשות שניתנה לכך מאת חוקר הנוער.

1 ס"ח תשט"ו, עמ' 96; תשכ"א, עמ' 20.

